

OBEC Kráľová pri Senci
900 50 Kráľová pri Senci 326
IČO: 00306061
www.kralovaprisenci.sk

Názov projektu	<i>Náučný chodník – historická časť 1. etapa</i>
Realizácia projektu	03/2016 – 08/2016
Celková výška investície	670,50 Eur
Dotácia	Nadácia Pontis
Výška dotácie	600,00 Eur
Vlastné zdroje	70,50 Eur

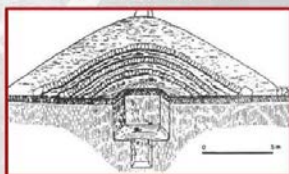
NÁUČNÝ CHODNÍK "HISTÓRIA KRÁLOVEJ A KRMEŠA" - TABUĽA I.

Ranné dejiny okolitého regiónu - Halštátske mohyly z doby železnej

V období okolo r. 750 pred n. l. sa územie severne od Dunaja a západne od rieky Váh stalo severovýchodným aréálom kalenderskej kultúry východo-halštátskeho okruhu. Na juhozápadnom Slovensku sú nálezy tejto kultúry prezentované pamiatkami, medzi ktoré patria hradiská Bratislava-Devin, Smolenice-Molpir, mohyly v Dunajskej Lužnici, Janítkoch, Novej Dedinke, Réci, ako aj nížinné osady v Bratislave-Vajnorocho, Ivanke pri Dunaji, či ploché žiarové pohrebiská v Špačinciach. Výskum halštátskych mohylových pohrebisk na Slovensku zaznamenal za posledných 50 rokov významný posun. Kľúčovou lokalitou pre juhozápadné Slovensko sa stali Nové Košariská (Dunajská Lužná). V Réci sa v r. 1954 až 1955 skúmalo porušené halštátske mohylové pohrebisko. Z 9 mohýl bolo preskúmaných 5. Mapa halštátskych mohylových pohrebisk sa na juhozápadnom Slovensku napokon po spomínaných výskumoch značne rozrástla, pričom nápadná bola koncentrácia týchto pamiatok v okolí riek Dunaj a Malý Dunaj. Charakterizovali ich zväčša zoskupenia menších a väčších mohýl v počte 2 až 9, no objavili sa aj solitéry. Pôvodná výška mohýl kolísala od 2 až po 6,5 m s celkovým priemerom od 20-40 m.

Ešte aj v súčasnosti je výška niektorých mohýl z tohoto obdobia značná. Jedna z mohýl v Dunajskej Lužnici mala pred výskumom 460 cm. Na základe strategického umiestnenia našej obce v blízkosti vodného toku sa môžeme domnievať, že stavby tohto typu sa vyskytovali aj v našom chotári, aj keď pravdepodobne už zanikli v dôsledku poľnohospodárskej činnosti.

Stavba mohýly z doby železnej.

Zdroj: www.ikpbel.org, J. Krmáček, HALŠTÁTSKE MOHYLOVÉ POHREBISKÁ V BILLOM KOŠARISKÝCH, J. Janták, Tvarové konštrukcie na dvierkach dejín, M. Štefánik, Y. Štefánik, Prvý kráľ na Slovensku

Ranné dejiny okolitého regiónu - Regnum Vannianum

Najstaršie záznamy a archeologický výskum potvrdzujú starodávny pôvod našej lokality. Na prahu 1. tisícročia reálne toto územie osídľovali starí Germáni a archeológovia práve v našom regióne lokalizujú centrum Marobudovej ríše, resp. Vanniovej kráľovstva. Slované osídlenie je tu preukázateľne doložené už z obdobia Veľkomoravskej ríše, keď povedľa Kráľovej pri Senci tiahla významná stredoveká cesta z Bratislavy do Nitry. Podľa antických prameňov sa Vanniovo kráľovstvo rozkladalo medzi riekami Morava a Váh, pričom jeho centrum predstavovala krajina medzi Tmavou, Nitrou a Bratislavou. Vanniovo kráľovstvo zaznamenalo veľký hospodársky a kultúrny rozmach. V bezprostrednom kontakte s rímskymi provinciami zabezpečovalo prienik antických výrobkov a antické kultúry a tranzit s oblasťami severne od Karpát, ktoré spájala Jantárová cesta vedúca z juhu Európy až k Baltickému moru. Vannius zabezpečoval pevnosťami strategické miesta chrániace cestu a systematicky budoval opevnenia aj na hraniciach kráľovstva. Neskôr boli hranice kráľovstva posunuté až po riekku Hron. Vannius využíval susedstvo Panónie, odkiaľ prúdila na Slovensko keramika, bronzový riad, zbrane i dary Rimanov pre verných barbarských susedov. Bohatol aj vďaka ochrane kupcov, ktorí putovali po prastarej Jantárovej ceste. Vytvoril spojenectvo s kočovnými Jazygmi, ktorí mu za úplatu poskytovali v prípade potreby jazdecké oddiely. Aký bol však jeho pôvod?

Patril ku kmeňu Kvádov, ktorí boli a sú ešte aj v súčasnosti označovaní za Germánov. Avšak novšia historiografia ich však zaraďuje k Venedom (Slovanom). O Venedoch píše byzantský historik Jordanus: „Tento početný ľud, ktorý má mnoho pomenovaní a jeho mená sú odvodené od rôznych rodov a miest, sa predsa nazývajú Sloveni-Venedi“. Doposiaľ nie je známe, kde presne bolo Vanniovo sídlo. Zaujímavé však je, že podľa antických autorov „v srdci kráľovstva rodnej zeme Kvádov vládol princ Nitrobor“, čo výrazne evokuje mesto Nitra. Po Vanniovej smrti vládol syn jeho sestry Vangius a jeho brat Sido. O jeho nástupníctve sa tradičná povество, že získal trón po povstaní proti svojmu strýkovi Vanniovi. Vannius síce vzdoroval, ale napokon musel o pomoc požiadať Rimanov a dožil pri západných brehoch Neziiderského jazera. Dá sa povedať, že aj toto mnohými mýtnymi opradené obdobie dejín sa priamo dotýka kráľovského chotára.

Mapa znázorňujúca kráľovstvo Kvádov za čias cisára.

NÁUČNÝ CHODNÍK "HISTÓRIA KRÁĽOVEJ A KRMEŠA" - TABUĽA II.

Ranné dejiny okolitého regiónu - Rímske légie : Z obdobia tzv. Markomanských vojen, v rámci ktorých vojenské výpravy Rimanov bojovali voči Germánom sa v našom chotári zachovalo torzo rímskeho poľného tábora, ktorý sa rozkladal pri rieke na poli za bývalým Majerom, pri ceste, smerujúcej na Včelársku Paseku. Po našom chotári sa pred takmer 2000 rokmi pohybovali starí Rimanovia a vybudovali tu vojenský poľný tábor, ktorý tu pravdepodobne existoval pomerne dlhé obdobie. Jeho hranice opevnenia boli objavené pri leteckom snímkovaní. Ešte aj po takom dlhom období sa objavujú jasné kontúry jeho opevnenia, ktoré malo rozmery okolo 100x200 m. Vo vnútri opevnenia, ktoré tvorili hlinené valy, spevnené drevenými palisádami boli umiestnené jednotlivé budovy pravdepodobne kasárenské baraky z nepálených tehál.

Predpokladaná podoba rímskeho vojenského opevnenia.

Podobné poľné tábory sa nachádzajú na viacerých miestach západného Slovenska (Hviezdoslavov, Malinovo, Janíky, Iža, Kvetošlavov). Tie tvorili súčasť obrannej opevnenej rímskej hranice, Limes Romanus, ktorá ohraničovala územie Rímskeho impéria na severnej strane. Limes vznikol na obranu proti germánskym kmeňom, ktoré prenikali do vnútrozemia Rímskeho štátu. Pozdĺž tejto opevnenej hranice stáli kastely, tábory a v určitých vzdialenostiach medzi nimi hradkové veže. Systematická výstavba hraničných pevností na strednom Dunaji sa začala za cisára Hávia a rozmožila sa za cisára Domiciána (r. 81-96) a Trajána (r. 98-117). V tom čase vyrástli tábory Vindobona (Viedeň), Brigetium (Komárno) a Aquincum (Budapešť). Na území Slovenska stáli kastely v Rusovciach (Gerulata) a v Iži. Úlohou týchto opevnených bodov bolo hlavne kontrolovať dianie pozdĺž hraníc a chrániť od lupičských nájazdov a nečakaných útokov Germánov. Na našom území sa Rimanovia dlhodobo zdržiavali a zanechali tu stopy významnej civilizácie. V r. 166-188, za vlády Marcia Aurélia sa s najväčšou pravdepodobnosťou aj naše územie stalo dejiskom dlhotrvajúcich, ktoré skončili napokon víťazstvom Rimanov a na podmanené územie dal rímsky cisár rozmiesť početné jednotky (40 000 mužov). Tieto jednotky prenikli hlboko na slovenské územie o čom svedčí rímsky nápis na trencianskej skale z r. 179-180 (Laugaricio).

*Zdroje: M. Daniš, Kráľovské zvesti, www.kralovnaprisenci.sk, www.wikipedia.org
Spracoval: RNDr. Michal Konečný, PhD*

Základné fakty z histórie obce : Kráľová pri Senci bola v stredoveku nazývaná „Villa Regia“, t.j. kráľovská obec, patrila ku kráľovskému majetku, v r. 1553 Serédyovcom a panstvu Svätý Jur. V r. 1798 sa vyčlenil z tohto panstva kráľovský a veľkogrófsky distrikt. Obec sa v písomnostiach spomína v r. 1355 ako Keralkumudy, v r. 1376 ako Kynallalua, v r. 1786 Körigsaden, v r. 1808 Kráľová, v r. 1927 Kráľová, v r. 1960 Kráľová pri Senci. Už v r. 1421 podľa zmluvy v

metačnej listine o vymedzení chotárných hraníc, v obci sa nachádzal poľovnícky zámok samotného kráľa Žigmunda Luxemburského a na poľovačky sem rád chodieval aj kráľ Matej Korvín. V r. 1353 mala obec 7 port, v r. 1617 až 10 sedliackych a 23 želiarskych usadlostí, v r. 1828 dokonca 86 domov a 627 obyvateľov. Zaoberali sa chovom dobytky, ovocinárstvom, lhaním a pradením. Po r. 1918 pracovali väčšinou ako poľnohospodársky robotníci. Obec bola vo vojnových rokoch 1938-45 pripojená k Maďarsku.

V 17. storočí sa obec Krmeš a Kráľová stali majetkom mocného šľachtického rodu Pálffyovcov. V r. 1712-15 dali v barokovom štýle prestavať tunajší kaštieľ a vytvorili rozsiahlu francúzsku záhradu a anglický park, ktoré spájajú doteraz stojaci záhradný barokový most. Po smrti posledného majiteľa panstva a kaštieľa, Jána Pálffyho v roku 1908 majetok kráľovského panstva chátral a bol devastovaný. Počas a po 2. svetovej vojne bol úplne zničený. Zachovala sa iba kaštieľna kaplnka, ktorú od štátu odkúpila obec a barokový most.

Súčasťou obce je aj Včelársky skanzen, ktorý ako včelárske učilište a majetok Slovenského zväzu včelárov vyrástlo v r. 1932-33. Historicky zaujímavé a cenné objekty v obci predstavujú Kaplnka

Historická mapa obce a okolia z r. 1733

Božského Srdca, secesná stavba starej školy v Krmeši a murovaná zvonica v Kráľovej. V obci sa nachádza niekoľko historicky cenných sôch (Sv. Ján Nepomucký, Sv. Florián, Sv. Ján Krstiteľ, Panna Mária). Kráľová pri Senci až do roku 1915 predstavovala dve samostatné obce, Kráľová a Krmeš. Poverenie SNR pre veci vnútorné v Bratislave pripisom zo dňa 31. októbra 1945 potvrdilo zlúčenie obcí do jednej. A tak sa spojili dve historicky vedľa seba ležiace obce, ktoré do tohto roku mali svoje osobitné samosprávne orgány, školu, krčmu, obchody a verejné financie.